KAPITULA

Diecézny časopis Spišského biskupstva 4/2018

Odpust v Levoči s kardinálom G. L. Müllerom

strana 3

Stretnutie mladých ľudí v Prešove

strana 3

Miništrantský tábor v Spišskej Kapitule

strana 4

Púť k sv. Anne v Kluknave

strana 8

Editoriál

Milí naši čitatelia, srdečne vás pozdravujeme z našej redakcie. Spätný pohľad na zatiaľ ešte nie dlhú históriu vydávania časopisu Kapitula nám pripomína najmä dva pomerne významné fakty: že od ostatného čísla ubehli už vlastne štyri mesiace, a tak nečudo, že sa nám do aktualít „nahrnulo“ pomerne veľa správ. Dokazujú, že tento uplynulý čas bol bohatý na významné udalosti v náboženskej oblasti. Prinášame vám z nich len tie najdôležitejšie. Týkajú sa tak nášho diecézneho, ako aj celonárodného náboženského života. Druhým významným faktom je to, že vám posielame „jubilejné“ tridsiate číslo časopisu. Stále sa učíme, ako ho robiť čo najlepšie. Vďaka vám sa nám dostávajú aj nejaké návrhy na jeho zlepšenie a skvalitnenie najmä po obsahovej stránke. Všetky pripomienky berieme vážne a zaoberáme sa nimi. Už teraz vám na základe vašich návrhov avizujeme, že od budúceho roku chceme naše rubriky obohatiť o liturgické témy, ktoré už pripravujeme.

V tomto čísle si okrem aktualít môžete všimnúť témy pre mládež, články o skautingu, o stretnutí mládeže s našimi biskupmi v Prešove alebo o synode v Ríme. Prinášame tiež správu o blahorečení Anky Kolesárovej v Košiciach. Nechýba ani téma Božieho sluhu biskupa Jána Vojtaššáka, keďže sme uprostred prázdnin putovali do jeho rodiska v Zákamennom na Orave. Chceme vás tiež oboznámiť so životom biskupa Andreja Grutku, ktorý bol pôvodom spätý s našou diecézou, podobne ako aj nedávno zosnulý biskup Mons. Dominik Kaľata, S. J.. Správcov farských lesov opäť potešíme kvalitným článkom o lesných škôlkach a nebude chýbať ani ďalšia kapitola v galérii našich kostolov, filiálny Kostol Ružencovej Panny Márie v Hrišovciach.

Milí čitatelia, prajeme vám príjemné čítanie a veľmi si želáme, aby sa časopis stal nástrojom prehlbovania našej vzájomnej spolupatričnosti.

Za redakciu Kapituly

Mons. Anton Tyrol

Obsah

2 Editoriál
3 Aktuality diecéznej kúrie
9 Pamätný deň Spišskej diecézy
11 Biskup Andrej Gregor Grutka
13 Skauting vo svete i v našej diecéze
15 Synoda v Ríme o mladých a pastorácii povolaní
16 Dve novinky pre mladých z edície YOUCAT
17 Lesné škôlky – základ budúceho lesa
21 Filiálny kostol Ružencovej Panny Márie v Hrišovciach

KAPITULA
Diecézny časopis Spišského biskupstva 4/2018
E-mail: casopis@kapitula.sk

Šéfredaktor: Lubomír Krett
Redakcia: Mons. Anton Tyrol, František Knapík, Róbert Neupauer, Lubomír Kaľavský, Luboslav Hromják, Lukáš Kutlák, Lukáš Stolárik, Daniel Lysý
Grafická úprava: Marián Jabrocký
Jazyková úprava: Mgr. Anežka Buriková
Imprimatur: Mons. Štefan Sečka, spišský biskup
5. 10. 2012 pod číslom 2311/12
Cenzor: Mons. Jozef Bieľak
Fotografia na obálke: Archív KPM Važec

Aktuality diecéznej kúrie

Odpust v Levoči s kardinálom G. L. Müllerom

Stáročná tradícia mariánskych pútí mala aj tohto roku svoje pokračovanie. Na Mariánskej hore nad mestom Levoča sa stretávajú státisíce pútnikov počas celej sezóny od Veľkej noci až po koniec októbra, ale najmä v týždni pred vonkajšou slávnosťou Navštívenia Panny Márie. Vzácnym hosťom tohtoročnej slávnosti bol emeritný prefekt Kongregácie pre náuku viery vo Vatikáne kardinál Gerhard Ludwig Müller, ktorý pricestoval na Slovensko na pozvanie spišského diecézneho biskupa Mons. Štefana Sečku. Kardinál Müller sa v homílii vyjadril, že Panna Mária je vzorom a Matkou našej viery a celého spoločenstva Cirkvi. Pri iných príhovoroch zas rozvíjal myšlienku, že život bez Boha nemá zmysel. Kresťania majú byť preto vzorom a svetlom pre všetkých ľudí, ktorí hľadajú zmysel svojho života.

Odpust na Mariánskej hore v Levoči sa konal v dňoch 7. – 8. júla a mal svoj ustálený priebeh. Počas obidvoch hlavných dní sa niekoľko desiatok kňazov vystriedalo pri vysluhovaní sviatosti zmierenia a zo slovenských biskupov sa zúčastnili viacerí arcibiskupi a biskupi. Na Mariánsku horu zavítali aj príslušníci ozbrojených síl SR na čele s vojenským ordinárom Mons. Františkom Rábekom a príslušníci ozbrojených síl zo susedných krajín. ■

Pamätný deň Spišskej diecézy

Z piatich pamätných dní Spišskej diecézy sa všetky viažu k udalostiam života a služby diecézneho biskupa Božieho sluhu Jána Vojtaššáka. V sobotu 4. augusta 2018 bola z príležitosti 53. výročia úmrtia Božieho sluhu v Zákamennom na Orave slávnosť, ktorá spočívala v modlitbách fatimskej soboty a sv. omše. Hlavným celebrantom bol spišský diecézny biskup Mons. Štefan Sečka, s ktorým koncelebroval emeritný biskup Mons. Andrej Imrich a asi 40 kňazov z blízkeho aj ďalšieho prostredia. Homíliu predniesol dekan-farár z Levoče Mons. prof. F. Dlugoš, ktorý vyzdvihol odvahu a presný úsudok v otázkach dobra a zla a statočnosť postojov Božieho sluhu biskupa Jána. Na slávnosti zazneli pekné spevy miestneho spevokolu. Veľké množstvo účastníkov tak vytvorilo radostné spoločenstvo modliacich sa bratov a sestier. Diecézny biskup sa prítomným poďakoval za účasť a všetkých povzbudil k vytrvalosti v modlitbách za blahorečenie. ■

Stretnutie mladých ľudí v Prešove

V dňoch 26. – 29. júla 2018 sa uskutočnilo Národné stretnutie mládeže Slovenska pod skráteným názvom P18. Toto stretnutie možno chápať ako určitú paralelu alebo prípravu na svetové stretnutie mládeže, ktoré sa uskutoční v roku 2019 v Paname. Slovenská mládež sa teda stretla v uvedených dňoch v Prešove a bola to ukážka záujmu slovenských biskupov aj kňazov o túto vekovú ka-

tegóriu, a ukážka pozornosti a pocitu spolupatričnosti mládeže a Katolíckej cirkvi na Slovensku. Na stretnutí sa zúčastnili takmer všetci slovenskí biskupi – spišský diecézny biskup tam bol každý deň! – viacerí z nich mali pre mladých aj svoje príhovory a katechézy. Tie sa niesli v znamení hesla Odvaha! Išlo najmä o povzbudenie a zdôvodnenie rozhodnutia ísť rozhodne za Ježišom a prežívať svoj štart do života v dospelosti s jasnými postojmi vo veci svedomia, viery, morálky a kresťanských hodnôt. Na stretnutí sa zúčastnilo asi 4500 ľudí a predchádzala mu ročná príprava. Stretnutie malo množstvo pestrých foriem, okrem bohoslužieb a katechéz to boli najmä práce v skupinách, svedectvá, koncerty, ponuka dobrovoľníctva, EXPO povolaní a pod. Na stretnutí sa zúčastnili aj mnohí mladí zo Spišskej diecézy. ■

Zomrel Mons. Dominik Kaľata, S.J.

V kresťanskej viere a nádeji oznamujeme,
že vo veku 93 rokov odovzdal svoju dušu Pánovi
titulárny biskup diecézy Semta a člen rehole Spoločnosti Ježišovej

Mons. Dominik Kaľata SJ

Narodil sa 19. 5. 1925 v Nová Belá (Poľsko),
do Spoločnosti Ježišovej vstúpil 31. 7. 1943 v Ružomberku,
kňazskú vysviacku prijal 12. 8. 1951 v Bratislave,
biskupskú vysviacku prijal 9. 9. 1955,
zomrel 24. 8. 2018 v Ivanke pri Dunaji.

S naším drahým zosnulým sa rozlúčime pri svätej omši
v stredu 29. 8. 2018 o 10.30 v Katedrále sv. Jána Krstiteľa v Trnave.

Telesné pozostatky budú následne uložené v krypte Katedrály sv. Jána Krstiteľa v Trnave.

Pane, prijmi svojho verného služobníka do plnosti tvojej slávy!

Biskupi, rehoľní spolubratia a príbuzní

Naše časy sú poznačené okrem iného tým, že od nás odchádzajú do večnosti hrdinovia viery, ktorí v časoch totalitného komunistického režimu na Slovensku podstúpili rozličné utrpenia, prežili dlhé roky vo väzeniach, podstúpili fyzické trápenia, psychický teror, vyhnanstvo, nemožnosť využiť svoje nadanie normálnym spôsobom vo vlasti, vyhrážanie a neraz aj zastrašovanie, alebo aj priame prenasledovanie príbuzných. To všetko vo svojom živote verného kňaza a biskupa zažil Mons. Dominik Kaľata zo Spoločnosti Ježišovej. Napriek všetkým utrpeniam si zachoval hlbokú vieru a pokoru, radosť z viery a ľudský prístup ku každému človeku. Nikdy sa nesťažoval na podmienky života a odpustil každému. Posledná rozlúčka s ním bola v trnavskej katedrále dňa 29. augusta 2018, kde bol aj pochovaný v krypte tejto katedrály. Rozlúčka s ním bola preniknutá obdivom a úctou tohto hrdinu viery a plná nádeje na večný život. ■

Dvanásta púť miništrantov do Ríma

Na prelome letných mesiacov júl-august sa v Ríme uskutočnila 12. celosvetová púť miništrantov. 60 tisíc miništrantov z 18 krajín celého sveta – medzi nimi aj zo Slovenska – prijal na audiencii Svätý Otec František, ktorý im adresoval posolstvo s ústrednou témou „Hľadaj pokoj a usiluje sa oň.“ Púť zorganizovalo vedenie Medzinárodného miništrantského zväzu (Coetus Internationalis Ministrantium /CIM/), na čele ktorého stojí biskup zo Srbska Ladislav Nemet. Pápež František vo svojom posolstve vyzdvihol veľký význam služby miništrantov a povzbudil ich k odvahe a vytrvalosti v svedectve, ktoré vydávajú títo Ježišovi malí apoštoli. Miništranti podľa slov Svätého Otca môžu byť „tvorcami a nástrojmi pokoja“ a tiež „apoštolmi, ktorí druhých privádzajú ku Kristovi“. Napokon dodal: „Cesta k svätosti nie je pre lenivých.“ ■

Miništrantský tábor v Spišskej Kapitule

Organizovanie miništrantských táborov v kňazskom seminári v Spišskej Kapitule sa v ostat-

ných rokoch stalo tradíciou. Aj tohoročné prázdniny sa niesli v znamení živej prítomnosti desiatok miništrantov z celej Spišskej diecézy. Pod vedením seminaristov a predstavených seminára sa tábora zúčastnili dve skupiny s počtom 47 a 24 účastníkov. Popri spoločných modlitbách a krátkych zamysleniach sa mohli miništranti oboznámiť s prostredím Spišskej Kapituly a okolia, zahrať sa niektoré spoločenské hry, najmä futbal a tak upevniť svoje spoločenstvo s Ježišom Kristom, ako aj medzi sebou navzájom. Prázdninové tábory sú malou odmenou týmto malým apoštolom Pána Ježiša. K horlivej službe oltára ich povzbudil aj diecézny pán biskup na sv. omši v katedrále, na prvý piatok v mesiaci august. ■

Pán kostolník z Tvrdošína dostal Rád sv. Gregora Veľkého

Koncom júna 2018 bola vo farskom kostole v Tvrdošíne milá slávnosť. Tamojší veriaci a kňazi – domáci, aj tí, ktorí tam v ostatných desaťročiach slúžili – si pripomenuli 35 rokov služby a 65 rokov života tamojšieho pána kostolníka Milana Kmeňa. Vyše 20 kňazov a niekoľko stoviek veriacich prišli pánu kostolníkovi vyjadriť svoju vďačnosť za jeho službu a všetci sa zhodli v presvedčení, že v jeho osobe má farnosť mimoriadne obetavého a radostného kostolníka a spolupracovníka tamojších kňazov. Jeho obetavosť ocenil aj diecézny pán biskup, ktorý pre neho požiadal príslušné vatikánske úrady o vyznamenanie formou Rádu sv. Gregora Veľkého, pápeža. Vyznamenanie mu odovzdal prorektor KU v Ružomberku, prof. F. Trstenský, tvrdošínsky rodák. Hlavným celebrantom sv. omše bol Mons. A. Tyrol, generálny vikár, ktorý jubilantovi odovzdal strieborrnú plaketu sv. Martina a špeciálne apoštolské požehnanie diecézneho biskupa. Ocenenému jubilantovi srdečne blahoželáme. ■

Mariánska púť v Bobrove

V hornooravskej farnosti Bobrov sa už viac ako jedno storočie organizujú mariánske púte spojené s oslavou nanebovzatia Panny Márie. Farnosť už niekoľko rokov vedie vsdp. Ján Kekelák, ktorý sa príkladne stará o pútnický areál a o zachovanie a prehĺbenie jedinečnej tradície pohrebu Panny Márie, ktorú si veriaci pripomínajú vždy v sobotu a potom v nedeľu je liturgická oslava samotného tajomstva nanebovzatia. Aj v tomto roku sa v sobotu 18. augusta v tejto farnosti stretli kňazi z okoli-

tých farností na vysluhovaní sviatosti zmierenia a v podvečer bola slávnostná sv. omša na bobrovskom vŕšku. Hlavným celebrantom bol generálny riaditeľ Rádia Lumen doc. Juraj Spuchľák. Po svätej omši pokračoval duchovný program koncertom pre mládež a pred polnocou sa mladí ľudia modlili krížovú cestu pod vedením novokňaza Mgr. Martina Kováča. Na nedeľné bohoslužby zavítal do farnosti spišský diecézny biskup Mons. Štefan Sečka, ktorý v homílii predstavil syntézu našej katolíckej viery a jej mariánskeho charakteru. ■

Piate výročie úmrtia Mons. E. Tatarka

Pred piatimi rokmi vo veku nedožitých 99 rokov života ukončil svoju pozemskú púť významný spišský kňaz Mons. Ernest Tatarko. Zomrel v nemeckej obci Westerstetten, v ktorej bol činný 43 rokov! Mons. E. Tatarko pochádzal z obce Ľubica, za kňaza bol vysvätený roku 1940 a po 2. svetovej vojne odišiel so súhlasom vtedajšieho biskupa Jána Vojtaššáka s deportovanými obyvateľmi nemeckej národnosti, aby im slúžil v ich každodenných, ale najmä v duchovných potrebách. Sám seba označil ako „farára utečencov“. Medzi svojimi veriacimi bol veľmi obľúbený. Jeho hrob vo Westerstetten pri príležitosti účasti na slávnosti kňazského jubilea prof. Karla Mühleka vo Würzburgu navštívil generálny vikár Mons. A. Tyrol a príbuzný Mons. E. Tatarka vdp. Tomáš Gondkovský, farár v Chmelnici. ■

Anka Kolesárová blahoslavená

Prvý septembrový deň 2018 bol pre Slovensko krásny, pretože v Košiciach sa konala slávnosť blahorečenia mladej dievčiny z Vysokej nad Uhom Anky Kolesárovej. Jej stručný životopis sme pri-

niesli už v predchádzajúcom čísle nášho časopisu Kapitula. V Košiciach sme teda zažili neopakovateľnú radosť, a to nielen vďaka perfektnej organizácii a peknému počasiu. Išlo o čosi viac: Kardinál Becciu hovoril o „mohutnom duchovnom živote“ 16-ročného dievčaťa, ktoré si v roku 1944 zvolilo radšej smrť ako hriech. Neveriaci svet okolo nás sa pokúšal obviniť Cirkev, že jej oddaní príslušníci si volia radšej smrť ako život, ale to len prezrádza nevedomosť, pretože Anka tým, že odporovala hriechu, si zvolila večný život. A my sme v Košiciach mali možnosť niečo z tej krásy večného života okúsiť.

Keď kardinál-prefekt odhalil obraz novej blahoslavenej, zmocnil sa nás neopísateľný pocit šťastia z Ankinho definitívneho víťazstva. Predovšetkým mladí ľudia, a nielen oni, majú v novej mučenici vznešený vzor nasledovania. Pán kardinál Becciu tiež prezradil, že 1. september je jeho prvým oficiálnym dňom v úrade prefekta Kongregácie pre kauzy svätých, a že bl. Anka Kolesárová bude jeho patrónkou v tejto službe. Vyjadril tiež kompliment slovenskej Cirkvi, ktorá môže byť hrdá na túto svoju hrdinku. Zužitkujme dobre tento nesmierny poklad, ktorý sme dostali v osobe novej panny a mučenice Anky Kolesárovej. ■

Z činnosti našich misionárov

Radostné správy sme dostali z našich misijných krajín, v ktorých pracujú naši misionári. V Kazachstane bola v máji 2018 posviacka nového kostola, ktorý sa nachádza v Šachtinsku, asi 60 km od Karagandy. Spoločenstvo v Karagande pokračuje v organizovaní stretnutí mládeže, spomedzi nich sa sporadicky vynárajú noví žiadatelia o krst, prvé sv. prijímanie a birmovanie. V Kazachstane majú apoštolského nuncia, ktorý je veľmi aktívny. Navštevuje všetky farnosti v krajine a úzko spolupracuje s miestnym biskupom Adeliom. Vdp. Ján Piatak nám z Bolívie píše o oslave prvého výročia ustanovenia novej farnosti Panny Márie Pomocnice, v ktorej aj on pôsobí. Škála jeho činnosti je oveľa širšia ako u kňazov v našich podmienkach. Musí sa starať aj o lekársku starostlivosť pre svojich veriacich, pomáhať im, organizovať, zabezpečovať lieky, mať v pohotovosti farskú lekárničku a pod. K jeho poslaniu patrí aj úloha hľadať a udržiavať aspoň kontakt so všetkými obyvateľmi v jednotlivých osadách, ktoré sa nachádzajú na jemu zverenom území. Ak chcete podporiť misijnú činnosť, pastoráciu alebo chudobných vo farnosti Concepción, môžete tak urobiť prostredníctvom bankového účtu: IBAN SK0809000000000522512863. ■

XIX. sympózium kánonického práva

Ako uvádza poradové číslo v nadpise tejto správy, sympóziá z oblasti kánonického práva majú v Spišskej Kapitule už dlhú tradíciu. Na jej začiatku stáli také osobnosti z oblasti cirkevnej legislatívy, akými sú: kardinál Zenon Grocholewski, pápežský prelát Mons. Daniel Faltin OFM, kardinál Tarcisio Bertone, kard. Leo Burke, biskup František Tondra a mnohí ďalší. Cieľom týchto viacdňových sympózií sú odborné prednášky najprestížnejších odborníkov v tejto oblasti z celého sveta. Ich účastníkmi sú predovšetkým členovia diecéznych tribunálov na Slovensku, na Morave a v Čechách, a ďalší záujemci. V tomto roku sa prednášky venovali otázkam viacerých titulov manželskej nulity, vykonateľnosti rozsudku nulity, manželstva „non consumatum“ a ďalším problémom v oblasti kánonického práva. Organizátori sympózia dali v tomto roku aj značný priestor pastoračným otázkam prípravy na manželstvo, starostlivosti o rozvedených a znovusobášených, ako

aj sprevádzaniu stránok počas procesu manželskej nulity. Medzi hlavnými hosťami sympózia boli popri slovenských biskupoch aj profesori Janusz Kowal (Gregorova univerzita Rím), Pawel Malecha (Apoštolská signatúra Rím), Grzegorz Erlebach (Rímska rota), Giuliano Brunotto (Fakulta kán. práva Benátky), Benedict N. Ejeh (Fakulta kán. práva Benátky), Miroslav Konštanc Adam (Rímska rota), Alessandro Fadda (Teologická fakulta Sardícia), Stanislav Přibyl (Teol. fakulta České Budějovice). ■

PÚŤ K SVÄTEJ FILOMÉNE

Svätá Filoména je vo svete pomerne málo známa svätica z prvých kresťanských čias. Avšak známou sa stala o.i. aj tým, že si ju uctieval arský farár sv. Ján Mária Vianney. Na Slovensku v ostatných rokoch vzniklo Arcibratstvo sv. Filomény a svoje centrum pre celé Slovensko má v Spišskom Podhradí. Dňa 11. augusta 2018 toto bratstvo usporiadalo duchovnú obnovu spojenú s vysluhovaním sviatosti zmierenia, sv. omšou, s modlitbami a svedectvami pútnikov. Na púti sa zúčastnili aj veriaci z Koclířova pod vedením Mons. Pavla Dokládala. Na púti bolo množstvo veriacich, ktorí mali aj príležitosť uctiť si relikvie sv. Filomény. Usporiadateľom púte bol delegát arcibratstva pre Slovensko Dr. Ľuboslav Hromják. ■

MONS. ANTON TYROL
GENERÁLNY VIKÁR

PÚŤ K SV. ANNE V KLUKNAVE

Kostolík sv. Anny v Kluknave je pútnické miesto s dlhoročnou tradíciou dobre známe v celom regióne. Toto miesto si veriaci zo širokého okolia uchovávajú v hlbokej úcte, čo prejavujú svojou hojnou účasťou na púti ku sv. Anne. Púť sa koná každoročne v dňoch okolo sviatku sv. Joachima a Anny, rodičov Panny Márie (26.7.). Pri vstupe do kostolíka sa nachádza kovová tabuľka, do ktorej je vyryté: „Vdova Anna Csáky, pani Šarišského hradu, spolu s grófkou Zuzanou Thurzovou, paňou Spišského hradu, dala na hranici Spiša a Šariša roku Pána 1623 postaviť tento kostolík ku cti svätej Anny“. Postavený bol najskôr ako kaplnka, ktorú dal neskôr gróf Imrich Csáky prestavať na kostolík. Kluknavská púť k sv. Anne sa traduje od roku 1623. Cisár Jozef II. zrušil v roku 1787 Kluknavu ako pútnické miesto. Tradíciu obnovili začiatkom 19. storočia spišskí biskupi. Program púte začal v sobotu 21. júla 2018 modlitbou sv. ruženca a Korunky k Božiemu milosrdenstvu. Svätú omšu celebroval p. Pavol Kruták SVD, provinciál SVD na Slovensku. Po sv. omši nasledovala spomienka na p. Jozefa Hanzélyho SVD, správcu farnosti v Kluknave v rokoch 1982 – 1990. Birmovanci farnosti si na tento večer pripravili hraný ruženec svetla spojený s fatimskou pobožnosťou. Program púte pokračoval nasledujúci deň, v nedeľu 22. 7. sv. omšou ráno, ktorú celebroval vdp. Ján Kundrík, administrátor farnosti Michalová (Rožňavská diecéza). Po sv. omši, modlitbe sv. ruženca a Korunky, celebroval slávnostnú sv. omšu J. E. Mons. František Rábek, vojenský ordinár. V utorok 24. 7. deti absolvovali detský tábor, ktorý nasledujúci deň pokračoval adoráciou Najsvätejšej Oltárnej Sviatosti s modlitbou zasvätenia detí Najsvätejšiemu Srdcu Ježišovmu a Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie. Ukončený bol sv. omšou za účasti detí a rodín, ktorú celebroval vdp. Jozef Palenčár, farár v Kluknave. V záverečný deň 26. júla po modlitbe sv. ruženca a Korunky nasledovala sv. omša, ktorú celebroval vdp. Marián Kuffa, správca farnosti Žakovce, predstavený a štatutár Inštitútu Krista Veľkňaza v Žakovciach. ■

MGR. LUKÁŠ KUTLÁK
KAPLÁN KLUKNAVA

Pamätný deň Spišskej diecézy

Výročie smrti Božieho sluhu J. Vojtaššáka, 4. augusta 2018 Zákamenné

Tam, kde je kríž, kde je trápenie, tam je aj Kristus, syn môj. Môže nám slabnúť zrak telesný, ale o to viac sa vnímavému človeku otvára zrak duchovný. Ak si už dostal dar vládnuť perom, spievať ti treba. Nie sa pohrúžiť do beznádeje. Oslavovať Najvyššieho. On nám potom všetkým vráti nie smutné, ale radostné a zvelebené to tvoje srdce v svätej podobe. Rozumieš mi?

Najdôstojnejší otcovia biskupi,
milí oltárni spolubratia vo všetkých funkciách,
bratia a sestry, poslucháči Rádia Lumen!

Týmito slovami povzbudzoval Boží sluha, spišský diecézny biskup Ján Vojtaššák mladého katolíckeho básnika Janka Silana, ktorého krátko predtým komisia neprijala na štúdium posvätnej teológie do seminára v Spišskej Kapitule. Bol to práve biskup Vojtaššák, ktorý zrušil negatívne rozhodnutie a zaslúžil sa o Silanovo prijatie.

Ján Vojtaššák bol napriek svojmu významnému postaveniu muž asketického zovňajšku, vysoký, chudý, s prísnym pohľadom. Ani zďaleka si nedožičil výsady, čo mu prináležali. Skôr naopak: sám bol voči sebe prísny, môžbyť až prehnane striedmy. Rovnaký životný štýl nekompromisne vyžadoval od každého pracovníka diecéznej kúrie i od kňazov. Bol nekompromisný nielen v postojoch k štátnej moci po roku 1945. Autoritatívne vyžadoval plnenie povinností od svojich podriadených a svoju nespokojnosť vedel dať patrične najavo razantným pokarhaním.

Zároveň však v mnohých situáciách prejavil svoju ľudskosť a kresťanskú lásku. Tieto charakterové vlastnosti dostal biskup Vojtaššák vďaka silnému katolíckemu povedomiu rodičov.

V rodine Vojtaššákovcov každú prácu začínali prosbou o požehnanie. Spoločná modlitba, vedená otcovým ráznym hlasom, prinášala nekonečnú istotu. Boli to rána previazané vencami nádeje. Každý deň prinášal nové mozole, ťažkú robotu na gazdovstve. Ale večer sa aj tá najväčšia únava zmierňovala pod maminým žičlivým láskyplným pohľadom.

Bratia a sestry! V advente počas ľudových misií Jána Vojtaššáka prekvapil odkaz. Nechcel mu veriť. Svätá stolica 16. novembra 1920 vymenovala Jána Vojtaššáka za spišského biskupa, čo on považoval za nemožné. Veď na uprázdnený biskupský stolec sa dostávali ľudia vznešeného pôvodu zo šľachtických rodín, významní duchovní, ktorí predtým absolvovali dlhú prípravu. Ján Vojtaššák bol v tom čase obyčajný dedinský kňaz! Preto sa zdráhal prijať také vyznačenie svojej osoby.

Ale nedalo sa odporovať, lebo zástupca Svätej stolice v Prahe ho vyzval osobne sa dostaviť. Spišská diecéza vtedy už temer dva roky nemala biskupa! Ján Vojtaššák musel poslúchnuť. Po nástupe do

funkcie sa mal čo obracať. Stosedemdesiat farností s vyše dvesto filiálkami, nedostatok kňazov, národ poznačený vojnovými hrôzami, poničený duchovne i hmotne. Na birmovných cestách pochodil celý Liptov, Oravu a Spiš. Chcel vedieť, kde núdza vyžaduje rýchlu pomoc.

Biskup Vojtaššák nebol vedeckým typom duchovného, hoci nadobudol vzdelanie, aké si jeho funkcia vyžadovala. Pretože sa sústredil na organizačné záležitosti a riadenie diecézy najmä z ekonomicko-hospodárskeho hľadiska, nemohol získať akademické hodnosti a tituly. Dokonca ani nijako zvlášť netúžil po kariére univerzitného vzdelanca. Neznačí to však, že nedoceňoval potrebu vzdelaného kléru vo svojom úrade a najmä v kňazskom seminári.

Nielenže generácii Špirka, Skyčáka, Faitha, Barnáša a ďalších pedagógov umožňoval sústavný kvalifikačný rast v domácich podmienkach, ale viacerých vysielal na zahraničné štúdiá. Najčastejšie do Innsbrucku, Viedne a ďalších univerzitných európskych miest. V tejto nezištnej predvídavosti spočíva aj veľkosť osobnosti a pôsobenia diecézneho biskupa Jána Vojtaššáka.

Milí veriaci! V dnešnú fatimskú sobotu si pripomíname 53. výročie úmrtia biskupa Jána Vojtaššáka. Boží sluha odovzdal svoju dušu Stvoriteľovi ďaleko od milovanej rodnej Oravy i svojej diecézy, v Senohraboch pri Prahe. Biskup Vojtaššák ani jeden deň nevynechal modlitbu sv. ruženca a adorácie Eucharistického Krista v kaplnke senohrabského charitného domova.

Lenže v jedno letné ráno do kaplnky neprišiel. Našli ho vystrojeného v reverende, no nevládal vstať z kresla. Lekár zistil rozsiahly infarkt.

V charitnom domove Senohraby bolo zvykom pri úmrtí ubytovaného vystaviť telesné pozostatky na pár hodín vo vestibule, aby sa s ním ostatní mohli rozlúčiť. Biskupa Vojtaššáka priviezli iba pred budovu ústavu, na pohrebnom aute otvorili zadné dvere. Tmavú rakvu s veľkým krížom navrchu povytiahli, sňali veko.

Skôr, ako priklopili veko, biskupovi Vojtaššákovi sestričky vložili do rúk omotaných ružencom krížik. Už zmeravené mal ich zložené na prsiach, nad srdcom. Nad tým srdcom, spod hladiny ktorého tak často vystupoval anjel pokory a jeho vlny zaplavovali dobrotou.

Milovaní v Kristovi! Krv mučeníkov je semenom nových kresťanov, napísal Tertulián. Biskup Vojtaššák je *martyr praesumptus – predpokladaný mučeník.* Mučeníctvo je „preliatie krvi“ z lásky ku Kristovi, čo sa od kresťanského staroveku považuje za najvyšší prejav lásky k Bohu. A deň mučeníckej smrti sa považoval za deň „narodenia mučeníka pre nebo“.

Preliata krv a útrapy Božieho sluhu, spišského diecézneho biskupa Jána Vojtaššáka bola, je a bude Božím požehnaním pre kresťanstvo na Slovensku. Amen.

Mons. František Dlugoš
dekan-farár Levoča

Biskup Andrej Gregor Grutka

(1908 – 1993)

V tomto roku 2018 si pripomíname 110 rokov od narodenia, 85 rokov od kňazskej vysviacky a 25 rokov od smrti amerického rímskokatolíckeho biskupa slovenského pôvodu Andreja Gregora Grutku.

Andrej G. Grutka sa narodil 17. novembra 1908 v Joliet, štát Illinois v Spojených štátoch amerických. Jeho otec Šimon Grutka, ktorý pochádzal zo Starej Vsi (dnes Spišská Stará Ves), odišiel za prácou do Ameriky ako pätnásťročný koncom 19. storočia. Zo Starej Vsi pochádzala aj jeho matka Žofia Dermová, ktorá odišla do Ameriky ako osemnásťročná. Manželstvo uzavreli 20. augusta 1907 a usadili sa v meste Joliet, ktoré bolo majákom pre slovenských prisťahovalcov, najmä z Oravy a východného Slovenska. Narodilo sa im postupne šesť detí, traja synovia a tri dcéry, pričom Andrej bol z nich najstarší. Zaujímavosťou je, že všetci jeho súrodenci zostali slobodní.

Základnú školu navštevoval v rodnom meste vo Farnosti sv. Cyrila a Metoda, ktorá bola založená ako farnosť slúžiaca slovenským prisťahovalcom. Stredoškolské štúdia absolvoval v Kolégiu a v Seminári sv. Prokopa v Lisle, ktoré viedli benediktíni. V tomto období počas letných prázdnin pracoval v miestnej oceliarni. A hoci mu táto práca ponúkala sľubnú kariéru, on mal v úmysle stať sa lekárom – chirurgom. Zúčastňoval sa rôznych zdravotníckych kurzov a istý čas pracoval aj ako technik v patológii. Avšak príklady benediktínskych kňazov a jeho farára Imricha Gottschalla v ňom stále viac vzbudzovali túžbu po kňazstve. Jeho domovská diecéza v Chicagu vyžadovala, aby každý kandidát bol aspoň jeden rok v malom seminári v Quigley. Znamenalo to, že by musel opakovať štúdia, ktoré už absolvoval v Seminári sv. Prokopa. Z tohto dôvodu sa rozhodol požiadať o prijatie do arcidiecézy Fort Wayne v štáte Indiana. Arcibiskup John Francis Noll túto jeho žiadosť prijal a v roku 1929 ho vyslal na štúdia teológie do Ríma, kde študoval na Urbanovej a Gregorovej univerzite. Kňazskú vysviacku prijal 5. decembra 1933 z rúk

kardinála Francesca Marchetti Selvaggianiho v kaplnke Severoamerického kolégia v Ríme. Primičnú svätú omšu celebroval 9. decembra 1933 nad hrobom sv. Cyrila v rímskej Bazilike sv. Klementa. V Ríme ostal až do júna nasledujúceho roka, aby doplnil štvrtý rok teologických štúdií. Rektor kolégia mu poskytol financie na návštevu Slovenska, a tak v lete roku 1934 navštívil svojich príbuzných v Spišskej Starej Vsi. Po návrate do USA pôsobil najprv osem rokov ako kaplán v Elkharte (1934 – 1942), následne bol farárom slovenskej Farnosti Najsvätejšieho Srdca Ježišovho v East Chicago (1942 – 1944) a napokon farárom slovenskej Farnosti Najsvätejšej Trojice v Gary (1944 – 1956). Pápež Pius XII. ho v júni 1956 vymenoval za pápežského komorníka. Po zriadení novej diecézy Gary 17. decembra 1956 bol Andrej G. Grutka vymenovaný za jej prvého biskupa. Biskupskú konsekráciu prijal 25. februára 1957 v Katedrále svätých anjelov v Gary. Hlavným konsekrátorom bol

vtedajší apoštolský delegát v USA, neskorší kardinál Amleto Giovanni Cicognani. Za svoje biskupské heslo si zvolil: *Ubi caritas, ibi Deus* (Kde je láska, tam je Boh). Svoj hlboký vzťah k Slovensku potvrdil tým, že do svojho biskupského erbu vložil okrem iného aj trojvršie a rieku Dunajec, ktorá je jedným zo symbolov Zamaguria, rodiska jeho rodičov. Ako biskup bol mimoriadne činný v mnohých oblastiach. Budoval a rozširoval základné a stredné školstvo, zakladal a podporoval organizácie katolíckej mládeže a iné náboženské spoločenstvá. Bol taktiež známy starostlivosťou o spoločensky diskriminovaných ľudí. Patril medzi popredných zástancov zrovnoprávnenia všetkých občanov, bez ohľadu na rasovú príslušnosť. Zúčastnil sa na Druhom vatikánskom koncile, kde 28. októbra 1964 vystúpil s prejavom proti rasovej diskriminácii a nespravodlivosti. V roku 1970 ho vymenovali za člena Pápežskej medzinárodnej mariánskej akadémie a člena Stálej komisie pre mariologické kongresy. Bol profesorom psychológie a sociológie na katolíckej univerzite v Chicagu.

Neoceniteľný je jeho prínos v náboženskom a národnom živote Slovákov v zahraničí. Významne sa angažoval pri založení Slovenského ústavu sv. Cyrila a Metoda v Ríme a bol jeho nadšeným podporovateľom. Ako predseda prípravného výboru Svetového kongresu Slovákov zvolal a viedol jeho zakladajúce valné zhromaždenie. V roku 1973 bol vymenovaný za čestného predsedu tejto organizácie, združujúcej Slovákov žijúcich na celom svete. Podporoval a pôsobil tiež vo viacerých krajanských organizáciách, ako napr. Prvá katolícka slovenská jednota, Združenie slovenských katolíkov, Ženská jednota, Katolícky Sokol, Slovenská liga v Amerike a iné. Bol aktívny aj literárne a popri mnohých článkoch v časopisoch, ako boli Hlasy z Ríma, Most, Jednota, Slovák v Amerike, napísal aj úvody a predslovy do desiatok kníh a brožúr. Bol nositeľom ceny Svetového kongresu Slovákov, Zlatej cyrilo-metodskej medaily a ďalších vyznamenaní. Veľkú úctu a obdiv prechovával k biskupovi Jánovi Vojtaššákovi. V jednom z rozhovorov, pri otázke vo veci väzenia biskupa Vojtaššáka, povedal: „Dúfam a modlím sa, aby jeho utrpenie zaslúžilo dosť milosrdenstva Všemohúceho Boha, žeby nielen prestal bič navštívenia, ale aby nenávisť sa premenila na lásku, a tak pokoj a sloboda aby zavládli na Slovensku a v celom svete“.

Biskup Andrej G. Grutka zomrel 11. novembra 1993 o jednej hodine ráno vo svojom dome v meste Valparaiso, v štáte Indiana, v 85. roku života, v 60. roku kňazstva a v 36. roku biskupskej služby. Pohreb sa konal 15. novembra 1993 v Katedrále svätých anjelov v Gary. Svätú omšu celebroval Joseph Bernard Brunini, bývalý biskup diecézy Jackson v štáte Mississippi a spolužiak biskupa Grutku zo štúdií v Ríme. Rakva s telesnými ostatkami biskupa Andreja G. Grutku bola uložená v Katedrále svätých anjelov v Gary.

MAREK PUŠKAŠ
SEMINARISTA SPIŠSKÁ KAPITULA

Použitá literatúra:
BONTA A. *Andrew G. Grutka, First Bishop of the Diocese of Gary, Indiana (1957 to 1984): „Where There is Charity, There is God.“* [online]. Milwaukee : Marquette University. 2012. 549 s. HRABOVEC E. *Slovenský ústav svätých Cyrila a Metoda v Ríme (1963-2013).* Bratislava : Vydavateľstvo UK, 2015. 360 s. ISBN 978-80-223-3922-3. J.A.H. Biskup, ktorý vyšiel z oceliarní. In *Slovenské hlasy z Ríma*. ISSN 0394-8978, 1982, roč. 31, č. 3, s. 6-7. NÁHALKA, Š. *Pamätnica Slovenského ústavu sv. Cyrila a Metoda. Vznik a prvé desaťročie.* Rím : Slovenský ústav sv. Cyrila a Metoda, 1973. 359 s. NÁHALKA, Š. Jubileá J.E. ndp. biskupa Grutku. In *Hlasy z Ríma*. ISSN 0437-6129, 1963, roč. 12, č. 12, s. 7-8. PAPIN, J. *J. E. Ndp. Andrej G. Grutka, D. D. prvý biskup Gary.* Notre Dame : Notre Dame University, 1957. 82 s. VAVROVIČ, J. Duchovný profil o. biskupa Grutku. In *Slovenské hlasy z Ríma*. ISSN 0394-8978, 1993, roč. 42, č. 4, s. 17-18. VNUK, F. Heslo Grutka, Andrej Gregor. In *Lexikón katolíckych kňazských osobností Slovenska*. Bratislava : LÚČ, 2000. 425-427 s.

Skauting vo svete i v našej diecéze

Príbeh skautingu sa začal písať v lete roku 1907, keď generál búrskych vojen R. S. S. Baden-Powell zorganizoval na britskom ostrove Brownsea prvý skautský tábor, na ktorom sa zúčastnilo 20 chlapcov z rôznych spoločenských vrstiev. Rok na to vydal príručku Scouting for boys (Skauting pre chlapcov), ktorá sa stala jednou z najpredávanejších kníh 20. storočia a na základe ktorej začali vznikať prvé skautské oddiely. Dievčatá sa oficiálne do skautingu, ktorý bol pôvodne chlapčenským hnutím, pridali v roku 1909. O ich vedenie sa spočiatku starala staršia sestra Badena-Powella Agnes, neskôr jeho manželka Olave.

Prvý skautský oddiel na území Slovenka vznikol v roku 1913 v Komárne. Po troch zákazoch v totalitných režimoch sa postupne vyformoval Slovenský skauting tak, ako ho poznáme dnes. V súčasnosti má Slovenský skauting takmer 7 000 členov a patrí medzi najväčšie mládežnícke organizácie na Slovensku. Jeho charakter i poslanie by sme mohli zhrnúť nasledovne:

Slovenský skauting je dobrovoľná, nezávislá, nepolitická, nezisková, výchovná organizácia mladých ľudí, prístupná všetkým bez rozdielu pôvodu, národnosti, rasy alebo náboženstva, ktorí chcú žiť a konať v súlade s cieľom, princípmi a metódou stanovenými zakladateľom hnutia Robertom Baden-Powellom.

Základnou jednotkou skautingu sú družiny – zvyčajne 6 až 8 členné skupinky, ktoré sa stretávajú raz do týždňa na tzv. družinovkách pod vedením radcu. Na družinovkách sa venujeme osobnému rozvoju členov, najčastejšie prostredníctvom pripraveného skautského napredovania. Program družinovky je postavený na učení sa hrou a venuje sa šiestim oblastiam rozvoja, a to sociálnemu, intelektuálnemu, citovému, charakterovému, telesnému a duchovnému rozvoju. Viacero družín vytvára oddiel. Oddiely, ako väčšie celky, zvyknú organizovať rôzne akcie, súťaže, jednodňové aj viacdňové výpravy a tábory. Oddiely sa zoskupujú do zborov, v našom okolí zvyčajne jeden zbor v jednom meste. Zbory spoločne vytvárajú oblasti. Naša diecéza sa nachádza na území Podtatranskej a Žilinskej skautskej oblasti.

Skauting stojí na troch princípoch, stanovených zakladateľom hnutia: vzťah k Bohu, vzťah k druhým a vzťah k sebe. Hoci skauting nie je náboženská organizácia, princípy, ktoré jej zakladateľ stanovil, nabádajú mladého človeka k aktívnemu skúmaniu duchovného sveta, teda aj k aktívnemu žitiu viery.

K aktívnemu žitiu viery pre skautov katolíkov patrí aj služba a pomoc vo farnosti. Táto služba môže byť individuálna (miništranti, lektori) alebo kolektívna (skautské krížové cesty, sv. omše, adorácie atď.). Asi najviditeľnejšou službou skautov vo farnostiach je roznášanie betlehemského svetla počas Vianoc.

Pokúsme sa zanechať tento svet o niečo lepší, než sme ho našli (R.S.S. Baden-Powell).

Tento azda najznámejší citát zakladateľa motivuje skautov k dodržiavaniu denného príkazu, ktorý znie : Denne aspoň jeden dobrý skutok! Možno to znie ako úplná banalita, ale ak sa nad tým hlbšie zamyslíme, koľko ľudí dnes žije v tak uponáhľanej dobe, že neraz zabúdajú na seba, a nie to ešte na dobrý skutok voči svojmu blížnemu. Skautom v plnení tejto dennej výzvy pomáha skautská šatka. Skautská šatka sa viaže na konci uzlom, zvaným „dobráčik“. Ak skaut v tento deň ešte nevykonal žiaden dobrý skutok, nesmie si takto šatku zaviazať. A k tomu, aby si skaut neuviazal šatku bez splnenia denného

príkazu, slúži tzv. Skautský zákon, v tomto prípade konkrétne prvý bod: *Na skautovu česť sa dá spoľahnúť.* Ak teda skaut povie, že je to tak, nie je dôvod mu neveriť.

K skautingu tiež neodmysliteľne patrí aj skautský sľub, pozostávajúci z troch bodov: *Sľubujem na svoju česť, že sa vynasnažím zo všetkých síl plniť si povinnosti voči Bohu a svojej vlasti, pomáhať svojim blížnym v každom čase a dodržiavať skautský zákon.* Skautom tento sľub dáva pocit určitej spolupatričnosti, ale aj istú zodpovednosť. A preto by skaut nemal byť len človekom, ktorý počas leta strávil 2 týždne v lese pri ohni, ale v prvom rade slušný, čestný a rozumný človek s vyformovaným charakterom.

Na záver tohto článku chceme vyzdvihnúť myšlienku emeritného pápeža Benedikta XVI., ktorú adresoval skautom vo svojom liste pri príležitosti osláv storočnice existencie skautingu: *Celostná formácia ľudskej osoby je tým, čo sa prostredníctvom hier, dobrodružstiev, kontaktu s prírodou, života v skupine a služby druhým ponúka už sto rokov všetkým, ktorí sa zapájajú do skautingu. Skauting živený evanjeliom je nielen miestom skutočného ľudského rastu, ale aj miestom silnej kresťanskej ponuky a skutočného duchovného i morálneho dozrievania.*

Alžbeta Novotná, Katarína Pacáková

Synoda v Ríme o mladých a pastorácii povolaní

V stredu 3. októbra 2018 slávil Svätý Otec František v Ríme slávnostnú otváraciu sv. omšu, ktorou sa začalo 15. riadne generálne zhromaždenie Synody biskupov. Zúčastnilo sa na nej 267 synodálnych otcov, ktorí sa už v nasledujúci deň stretli, aby spoločne diskutovali o problémoch, výzvach a bohatstve mladých, ktorým je téma synody venovaná.

Zo slovenských zástupcov sú na synode prítomní bratislavský arcibiskup a predseda Konferencie biskupov Slovenska Mons. Stanislav Zvolenský, prešovský arcibiskup Mons. Ján Babjak, a napokon jedna laička, 27-ročná animátorka Viktória Žolnová z Prešovskej archieparchie.

Prvý týždeň rokovaní sa niesol v načúvaní príspevkov o situácii mladých vo svete. Práve tento čas bol dôležitý na to, aby sa mohlo lepšie rozlíšiť, akým otázkam by sa mala synoda počas ďalších dvoch týždňov najviac venovať. Rokovania zo synody sú neverejné a účastníkov viaže sľub mlčanlivosti. Všetky informácie z diania synody sú zverejňované jedine prostredníctvom piatich členov Komisie pre informovanie (jeden za každý kontinent), ktorí boli vybratí hneď na začiatku synody. Za Európu bol do tejto komisie menovaný viedenský kardinál Mons. Christoph Schönborn.

Synodálnych príspevkov je pomerne dosť. Aj preto zaviedol Svätý Otec trojminútové chvíle ticha, ktoré pomáhajú účastníkom k stíšeniu, lepšiemu uvažovaniu a sú akousi ochrannou bariérou pred záplavou a vyčerpanosťou z prílivu mnohých informácií.

V sobotu 6. októbra sa pri príležitosti konania synody stretlo s pápežom Františkom niekoľko tisíc mladých v Aule Pavla VI. Toto špeciálne stretnutie zorganizovala Kongregácia pre katolícku náuku, pričom bol celý program zameraný na tému Kto sú mladí dnes, čím žijú, aké majú ťažkosti a slabosti a aký je ich vzťah k Cirkvi. Odpovede mladých na tieto otázky zmapovala vedecká štúdia „Mladí a ich preferencie“ ešte pred samotnou synodou na základe dotazníka, v ktorom odpovedalo približne 17 000 mladých vo veku od 16 do 29 rokov z celého sveta. Na základe týchto výsledkov sa program sobotného večera venoval práve témam identity, vzťahom, práci a mládeže ako daru.

Niekoľko mladých sa tiež podelilo o svoje životné svedectvá vyslobodenia z rôznych závislostí a hľadania pravdy. V závere programu odovzdali účastníci pápežovi 9 otázok.

V súčasnosti sa synodálne rokovania a ich prínos každým dňom posúvajú ďalej a dnes je už známa aj 12-členná komisia, ktorá bude po skončení zostavovať záverečný dokument.

Spoločne sa preto všetci modlime, aby táto synoda priniesla nové svetlo, silu a povzbudenie do celej Cirkvi v práci s mladými i v oblasti pastorácie povolaní.

(zdroj: www.tkkbs.sk, www.vaticannews.va/sk)

Daniel Lysý
koordinátor Komisie pre mládež
v Spišskej diecéze

Dve novinky pre mladých z edície YOUCAT

Na Slovensku boli nedávno predstavené dve nové publikácie z edície YOUCAT, ktoré sú vítanou pomôckou práve v čase, keď Cirkev sústreďuje svoju pozornosť na mladých a môžu byť veľmi nápomocné v pastorácii a pri práci s mládežou.

Prvou z nich je kniha DOCAT, ktorej ambíciou je pomôcť pochopiť mladým oblasť sociálnej náuky Cirkvi. Táto kniha bola v slovenskom preklade na verejnosti prvýkrát prezentovaná počas Národného stretnutia mládeže P18 v Prešove.

DOCAT tvorí spolu dvanásť kapitol, ktorým predchádza predhovor pápeža Františka, tvoriaci akúsi vstupnú bránu do tejto tematiky. Treba povedať, že vysvetliť a priblížiť oblasť sociálnej náuky Cirkvi mladým vôbec nie je ľahké. Je potrebné si uvedomiť, že takéto pokusy často uviaznu kvôli množstvu odborných pojmov a vyčerpávajúcemu záberu tejto problematiky. Práve preto je DOCAT vítaným pomocníkom, ktorý svojím mládeži prístupným jazykom približuje danú oblasť. Samozrejme, že kniha sama osebe nestačí. Potrebné je tiež prispôsobiť formu katechéz do takej podoby, aby to bolo pre mladých nielen poučné, ale aj motivujúce a využiteľné. Veľmi nápomocné môže byť napr. prepojenie katechézy s rôznymi dobrovoľníckymi, charitatívnymi či evanjelizačnými aktivitami, čo využili aj organizátori P18, keď rozdelili 4500 mladých ľudí do menších skupín a zapojili do praktických dobrovoľníckych činností v rámci piatkového popoludnia angažovanosti. Metodiku k DOCAT prevzatú zo skupiniek počas P18 je možné nájsť na stránke www.dkuspis.sk.

Druhou publikáciou z edície YOUCAT je BIBLIA. Táto Biblia však nie je klasickou Bibliou ani jej ďalším špeciálnym vydaním. Je to skôr praktická biblická ukážka, ktorej cieľom je skôr ponúknuť jemnú príchuť Božieho slova a vzbudiť po ňom v čitateľovi hlad. Aj toto je jeden z dôvodov formy jej spracovania. Nenájdeme tu kompletné biblické texty, iba ukážky tých najdôležitejších častí jednotlivých kníh, spolu s minimálnym grafickým prevedením a tematickými fotografiami z celého sveta.

Za sýtočerveným obalom, ktorý svojím sfarbením prirodzene priťahuje pohľad, sa nachádza jednoduchá grafika v podobe cesty, ktorá znázorňuje časovú priamku biblických dejín. Nájdeme tu tiež predhovor pápeža Františka, v ktorom sa čitateľovi prihovára veľmi osobne. Ak ste pri iných knihách zvykli predhovory preskočiť, v tejto knihe by to znamenalo urobiť veľkú chybu. Jeho slová mieria veľmi trefne a sú silnou motiváciou k čítaniu nasledujúcich statí. Za Františkových predhovorom sa ukrýva aj 10 tipov alebo akýchsi odporúčaní, ako čítať Bibliu. Nie sú to odborné teologické pravidlá, skôr osobné povzbudenia na ceste spoznávania dejín spásy.

Takéto spracovanie budí dojem vábivého čítania, ktoré veľmi ľahko upúta najmä čitateľa v mladšom veku. Autori publikácie si zjavne dali záležať na tom, aby sa táto Biblia dostala aj k mladým, a aby im len tak nevypadla z ruky.

S veľkou nádejou a očakávaním vám teda odporúčame túto vzácnu publikáciu ako významnú pomoc pre katechizáciu detí a mladých či už v škole, vo farnosti, alebo v rodine. Určite je však veľmi vhodná aj pre dospelých, ktorí majú túžbu spoznávať Božie slovo viac, ale doposiaľ na to nenašli odvahu.

K obom týmto publikáciám pripravili pracovníci Diecézneho katechetického úradu Spišskej diecézy aj krátke metodiky, ako je možné využiť ich vo farskej, príp. školskej katechéze pre mladých. Prezentácie o týchto knihách s podrobnejšími informáciami, ako aj praktický návod k ich využitiu je možné nájsť na stránke www.dkuspis.sk. V prípade záujmu si ich môžete objednať na emailovej adrese dkuspis@dkuspis.sk.

Daniel Lysý
koordinátor Komisie pre mládež
v Spišskej diecéze

Lesné škôlky – základ budúceho lesa

Existenciu lesov vníma spoločnosť ako samozrejmosť, ich vznik a následné odrastanie však nie je dielom náhody. Ako teda vznikli a vznikajú lesy na pozemkoch vo vlastníctve spišského biskupstva?

História vlastníctva lesov spišským biskupstvom siaha do 13. (okolie Spišského Podhradia), resp. 18. storočia (Slovenský raj, Hranovnica, Spišské Bystré, Spišská Teplica). O cieľavedomom hospodárení môžeme hovoriť až od roku 1770, keď Mária Terézia vydala „Porádek hor aneb lesuw zachování", čím sa zabránilo neuváženému klčovaniu a ubúdaniu lesov v celom Uhorsku. Väčšina lesov v tomto období vznikla prirodzene, napríklad aj zarastením vyklčovaných lúk po pasení dobytka a oviec. Od začiatku 20. storočia sa drevinová skladba lesov prispôsobovala národohospodárskym požiadavkám. V období po druhej svetovej vojne postihli oblasť hornádskej kotliny vetrové kalamity väčšieho rozsahu ako v súčasnosti. Následné porasty vznikli prevažne umelou obnovou použitím stromčekov vypestovaných v lesných škôlkach.

Akým spôsobom sa pestujú nové stromčeky, ktoré budú tvoriť základ budúceho lesa?

Najstarším a zároveň najrozšírenejším spôsobom je pestovanie sadeníc na vonkajších záhonoch. Výhodou je relatívna finančná nenáročnosť na techniku a miernou nevýhodou dlhšia produkčná doba (cca 3 roky). Moderné technológie neobchádzajú ani túto oblasť lesného hospodárstva a v období po roku 2000 sa začali na území SR budovať fóliovníky za účelom pestovania lesných drevín v rašelinových substrátoch. Obrovskou výhodou je skrátená produkčná doba na jednu tretinu (cca 1 rok), nevýhodou sú vyššie počiatočné náklady na stavbu fóliovníka a náročnosť na odbornosť obsluhy.

Z uvedeného vyplýva, že výhodnejší spôsob pestovania je vo fóliovníkoch (z hľadiska kvality a času). Aké sú špecifiká a odlišnosti od tradičného spôsobu pestovania?

V roku 2015 sa na území v správe našej spoločnosti postavil fóliovník na pestovanie sadeníc lesných drevín s rozmermi 40 x 60 m. Súčasťou vybavenia je poloautomatický zavlažovací systém s možnosťou aplikácie hnojív, fungicídov a insekticídov. Táto technológia pochádza zo Škandinávie, kde sa používa už viac ako 20 rokov. Základom pre vypestovanie kvalitného sadbového materiálu je rašelinový substrát. Používame fínsku rašelinu, ktorá má pH prispôsobené zvlášť pre listnaté a ihličnaté dreviny, a zároveň obsahuje zárodky symbiotických húb, ktoré obalia korienky mladých stromčekov, a tým zlepšujú ich vodný režim. Pri takto intenzívnom spôsobe pestovania je nevyhnutné používať na mieru namiešané hnojivá, ktoré zohľadňujú fyzikálne vlastnosti používanej vody.

Sledujú lesníci pôvod lesných drevín, ktoré sadia na holinách? Odkiaľ a akým spôsobom sa získava genetický materiál?

Použitie semien lesných drevín je prísne sledované zákonom o lesnom reprodukčnom materiáli. Na pestovanie sadeníc sa môže použiť iba osivo z lesných porastov a stromov, ktoré sú schválené orgánmi štátnej správy lesného hospodárstva na zber reprodukčného materiálu. Sú to najkvalitnejšie stromy z rovnakej resp. podobnej klimatickej oblasti. Na území lesov spišského biskupstva sa nachádzajú lesné porasty, ktoré spĺňajú kritériá na zber semien lesných drevín, takže väčšina novovzniknutých porastov je aj po genetickej stránke pôvodná.

Má lesné škôlkarstvo opodstatnenie v dnešnej dobe a aký je význam umelo založených lesov pre ľudskú spoločnosť?

Určite áno, spracovaním kalamity spôsobenej vetrom a podkôrnym hmyzom vznikli veľkoplošné odlesnené plochy, ktoré je potrebné čo najskôr zalesniť. Práve na takýto účel využijeme každoročnú pro-

dukciu našich fóliovníkov. Lepšia odolnosť a rastové schopnosti takto vypestovaných sadeníc sú základom budúceho lesa. Netreba zabúdať na to, že drevo je obnoviteľná surovina, a na rozdiel od plastov nezaťažuje naše životné prostredie. Ponechať drevnú hmotu v lese po kalamite len tak ležať je nehorázne plytvanie prírodnými zdrojmi. Človek je súčasťou prírody, les je pre ľudí a ľudia musia pomôcť lesu pri jeho obnove. Ako už bolo na začiatku spomenuté, historické spojenie ľudí a lesa na spomenutom území je neodškriepiteľné. Vylúčiť ľudskú činnosť z lesov na území SR nemá žiadne opodstatnenie a pre ochranu lesných spoločenstiev je skôr kontraproduktívne.

Na záver

Mnohé poznatky a dlhoročné skúsenosti získané pri pestovaní sadeníc lesných drevín sa premietajú aj do vedecko-výskumnej činnosti. Spoločnosť PRO POPULO Poprad dlhodobo spolupracuje s Národným lesníckym centrom na riešení pokusných úloh za účelom zlepšenia kvality novovznikajúcich porastov a ich následnú ochranu a výchovu. Prepojenie vedy a praxe je nevyhnutné pre ďalší odborný rast zamestnancov a rýchlejšiu odozvu na meniace sa klimatické pomery našich lesov.

Ing. Tomáš Hutyra
vedúci výroby PRO POPULO Poprad, s.r.o.

Obr. č. 1: Ihličnaté stromčeky pestované v rašelinových substrátoch (bororovica, smrekovec, smrek)

Obr. č. 2: Buk lesný dosahuje pri pestovaní vo fóliovníku výšku 50 až 70 cm za 6 mesiacov.

Obr. č. 3: Pestovanie brezy na vonkajších plochách v rašelinových substrátoch (doba pestovania 1 rok). Určenie: južné svahy a ťažko zalesniteľne plochy, vytvorenie priaznivejších mikroklimatických pomerov pre budúci les.

Obr. č. 4: Sadenice buka pripravené na zalesňovanie.

Obr. č. 5: Východ slnka nad mladými lesnými porastami (Hranovnica).

Filiálny kostol Ružencovej Panny Márie v Hrišovciach

Október je bezpochyby najfarebnejším mesiacom v kalendárnom roku. Plejádu farieb mu poskytuje najmä jesenná vegetácia v kontraste s modrou oblohou. Október je aj najpestrejším mesiacom modlitieb. Posvätný ruženec žiari všetkými farbami rozjímania nad životom a utrpením Pána Ježiša a jeho Matky Márie. Začína sa ľaliovo bielym zvestovaním a narodením, potom viacfarebným účinkovaním, pokračuje červeno krvavým mučením, aby napokon vyvrcholil zlatou korunováciou a slávou. Ružencové patrocínium patrí do pomerne širokej a pestrej skupiny patrocínií Preblahoslavenej Panny Márie. Hrišovce je malá obec vklinená do doliny potoka Slatvinka v južnom výbežku pohoria Branisko. Severná hranica chotára je totožná s hranicou deliacou Košický a Prešovský kraj. Po stránke nábožensko administratívnej je filiálkou farnosti Kluknava. Farnosť patrí do Spišskopodhradského dekanátu. Novodobý kostol povstal z prestavanej kaplnky. Najprv mal pomerne nízku vežu vyrastajúcu zo strechy a ukončenú plechovou cibuľou na vrchole nízkeho ihlana. V novodobých dejinách pribudla pristavaná vysoká veža ukončená ihlou (strechou v tvare vysokého a ostrého ihlana).

ĽUBOMÍR KAĽAVSKÝ

FOTO: ĽUBOMÍR KAĽAVSKÝ

Staňte sa naším Prispievateľom

Deje sa vo Vašej farnosti či v spoločenstve niečo podnetné?

Dajte o tom vedieť!

Napíšte na casopis@kapitula.sk.

Ak chceš dostávať časopis priamo do svojej schránky,
daj nám to vedieť na casopis@kapitula.sk

Nájdete nás aj na facebooku